

тексту, а зміна ритму розкриває характер та душевний стан персонажів. Синтез мелодики і драми відбивається на сценічності п'єс Цвєтаєвої та розкриває нові можливості при їх театральному втіленні. Метричні варіації віршованого тексту можуть стати ключем до пластичного вирішення п'єси. По суті, драматичні поеми Цвєтаєвої, безумовно, орієнтовані на режисерську фантазію, яка обумовлює візуальне і слухове сприйняття текстів глядачами.

Таким чином, особливістю мови драматичних творів Лєсі Українки є її афористичність та парадоксальність. Вона робить персонажів (героїв) п'єс складними і виразними, і водночас ускладнює сценічне втілення творів. Бо актор може грати лише одну лінію поведінки, один характер з тих багатьох, що виписує авторка. Тому режисер і виконавець, як правило, обирають якусь одну лінію сценічної дії, яку й намагаються послідовно втілювати. Інколи вдається окреслити додаткові риси характеру засобами пластики.

Натомість основною рисою поетичної мови Цвєтаєвої можна вважати метафоричність, складність, постійні зміни ритму і римування. Саме це частіше за все ускладнює втілення її драматичних поем на сцені. Але тут на допомогу акторам приходять пластика, ритм вірша передається за допомогою руху, танцю, а метафори, самостійно прочитані режисером, розкриваються як окремі сцени (так було вирішено асоціативний ряд виставі Оксани Дмитрієвої «Казанова» у Харківському театрі ляльок за творами М. Цвєтаєвої та Д. Казанови).

Джерела

1. Ануфрієва А. «Это не пьеса, это поэма...»: В поисках сценического эквивалента поэтического театра Марины Цветаевой / А. Ануфрієва // Театр. – 1992. – № 11. – С. 24-32.
2. Клековкін О. Ю. Theatrica: лексикон / О. Клековкін. – Київ: Фенікс, 2012. – 800 с.
3. Ковалів Ю. Сценічність драматичного твору / Ю. Ковалів // Літературознавча енциклопедія / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ, 2007. – Т. 2. – С. 450.
4. Кумукова Д. Д. Музыкально-синтетическая концепция театра конца XIX – начала XX веков и театр М. И. Цветаевой: автореф. дис. ... канд. искусствоведения / Д. Д. Кумукова. – Санкт-Петербург, 2001. – 27 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/muzikalno-sinteticheskaya-kontsepsiya-teatra-kontsa-xix-nachala-xx-vekov-i-teatr-m-i-tsveta>
5. Левчук Т. Жанрові особливості віршованої драматургії Лєсі Українки / Т. Левчук // Леся Українка і сучасність : зб. наук. пр. – Луцьк, 2010. – Т. 6. – С. 126-136.
6. Шерех Ю. Театр Лєсі Українки чи Леся Українка в театрі? / Ю. Шерех // Пороги й Запоріжжя: в 3 т. / Ю. Шерех. – Харків, 1998. – Т. 1. – С. 379-389.

Підлісна Ольга Вікторівна

Кандидат мистецтвознавства

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Симонова Альона Вікторівна

Кандидат мистецтвознавства

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

МОДЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ

Стаття присвячена вивченню впливу мистецьких та дизайнерських елементів на міське середовище. Проаналізовано різні напрями образотворчого мистецтва та дизайну, що приймають участь у формуванні вуличного простору міста Харкова. Досліджено підвищення креативності середовища, що впливає на зростання соціальної свідомості та креативності містян різних соціальних груп. Ключові слова: креативність середовища, арт-об'єкти, дизайнерські засоби, скульптура, графіті, стріт-арт.

У сьогоденному світі двигуном подальшого розвитку стає конкуренція в усіх галузях науки, промисловості, культури і мистецтва. Згідно економічної теорії «кластерного» розвитку, розвинутій у роботах Р. Флориди, Ч. Лэндри и Дж. Хокинса почали набувати значущості вимоги креативного суспільства. Використовуючи потенціал творчого середовища для соціально-економічного розвитку регіону, креативні міста Юнеско грають у ньому значну роль, пропонуючи атмосферу відкритості для творчих процесів, розвивають творчі кластери і полегшують поступовий перехід до глобалізації ринку. Для міського середовища креативних міст характерні синергетичні рішення, засновані на поєднанні різних видів дизайну, образотворчого мистецтва, музики, історії та літератури, сучасних інформаційних технологій та екологічних принципів. Отже, актуальність даного дослідження полягає по-перше, у необхідності систематизації міських об'єктів у галузі образотворчого мистецтва і дизайну, а по-друге – у необхідності визначення креативного потенціалу Харкова. Дане дослідження проводиться з метою визначити, як дизайнерські елементи, міська вулична скульптура, малі архітектурні форми сприяють підвищенню креативності міського середовища, як відбувається креативна трансформація міського простору.

Серед останніх досліджень цього напрямку здебільшого переважають архітектурні пошуки. Так, Шебек Надія, Тимохін Віктор, Третяк Юлія, Колмаков Євгеній, Ольховець Олександр наголошують на

необхідності збереження духовних цінностей у процесі сталого розвитку міст, розглядаючи гармонізацію архітектурного середовища як кінцеву мету та визначальну умову сталого розвитку населених пунктів. Символізації художнього образотворення міського середовища присвячені дослідження І. Булах. Такі американські, європейські та вітчизняні вчені, як Адамі П. Э., Чолкли А., Льюис К., Харди Мерфи М., Сегерс Дж., Гуси, Дейк, Ларсон та Г. Масол, Е. Кузьменко, О. Гайдамака, тощо вивчали вплив середовища на дитячу та юнацьку психіку, зауважуючи велику роль естетичного вигляду простору. Ю. Сосницький, В. Дубінський розглядають об'єкти світлодизайну та візуальних комунікацій як елементи гармонізації міського середовища. Спираючись на попередні дослідження та авторські надбання, відхилимося від педагогічного та архітектурного напрямку саме в бік образотворчого мистецтва та дизайну.

Масові опитування громадської думки, що проводяться для одержання інформації про реакцію людей на зміну політичної, культурної, економічної ситуації, умов власної життєдіяльності, відображають зміст явищ соціального життя, культурні цінності, соціальні норми і соціально-психологічні установки, пов'язані із місцями перебування людей. В умовах тотальної урбанізації в усьому світі проблема місць ігрової діяльності та проведення дозвілля на відкритому просторі стає все більш нагальною проблемою великого міста.

Отже, на вулицях сучасного міста легко знайти велику кількість різноманітних арт-об'єктів та дизайнерських інсталяцій, які сприяють покращенню міського середовища. До таких можна віднести графіті та мурали, скульптури різних типів, арт-об'єкти тимчасового призначення і постійні, витвори ленд-арту, а також дизайнерські: огорожі та паркани, ліхтарі, вуличні меблі, світло дизайнерські об'єкти та комунікативні інтерактивні елементи. Як бачимо, список досить довгий та поширений, тож, розглянемо лише деякі з вищевказаних елементів, ще не розглянуті у попередніх публікаціях.

Якщо відволіктися від спеціально відведених для рекреації міських парків, садів, майданчиків, а пройти вздовж вулиць, особливо центральних, можна знайти чималу кількість арт-об'єктів, насамперед, пов'язаних з рекламою місцевих торговельно-комунікативно-культурних закладів. Це й тематичні скульптури, і веселі дизайнерські інсталяції, яскраво освітлені вітрини або окремі світлові об'єкти. Кожний такий елемент – функціональна стоянка для велосипедів та самокатів або зовсім не функціональна дротяна дамочка на лаві, стім-панковий пес з машинних деталей, або квітковий ведмедик – не просто приваблюють покупців чи відвідувачів. Вони вже своєю присутністю створюють святковий настрій, запрошують до знайомства та обговорення. Чудовим прикладом міського стріт-арту можуть стати світло-дротяні скульптури тварин, нещодавно встановлені у різних куточках міста Харкова, як рекламні елементи відремонтованого Зоопарку. Навіть, швидко проїжджаючи вулицями, не можна не помітити цих жирафів, зебр, левів, які запрошують на відвідини.

Інший елемент – великі настінні мурали – взагалі утворюють свій особливий світ у місті. Вони водночас є великими малюнками-лозунгами, що навчають берегти природу (Синій кіт, птахи, ведмеді – чого тільки не знайдеш), поважати історію («Дякую дідові за Перемогу»). Або портрети відомих міських діячів культури і мистецтва, велетняський Тарас Шевченко, наприклад, що навчають патріотизму краще за слова. А ще – міські пейзажі, які відтворюють архітектурні пам'ятки міста, – чим не пропозиція пишатися своїм містом.

Останнім часом велику роль відіграє світлове оформлення вулиць. Просто відвідавши ввечері початок Сумської, або вулицю Пушкінську, наче потрапляєш у казковий феєричний світ світла. При цьому світлодіодна стеля вулиці підтримана звичайними целофановими гірляндами справляє не сухо-урочисте враження, а піднімає настрій, утворює святкову атмосферу для зустрічей, додає креативу усьому простору вулиці.

Важливо, що й у віддалених від центру районах міста все частіше «працюють» такі арт-об'єкти, викликаючи подив – зацікавленість – впевненість у сьогоднішньому дні – гарний настрій та сплеск креативних ідей для майбутнього.

Таким чином, усі вищеперелічені елементи, що є арт-утвореннями, дизайнерськими інсталяціями або ж функціональними елементами міського середовища, поєднуються на принципах міської синергетики, ефективно впливаючи на гармонізацію відносин людина-оточення, світогляд людини, врешті на міжособистісні взаємодії між членами суспільства. Стає зрозумілим, що задля гармонійного сталого існування суспільства такі художні елементи є необхідним засобом модернізації міського простору.

Джерела

1. Sustainable development and harmonization of the architectural environment of cities / Shebek, Nadiia; Timokhin, Viktor; Tretiak, Yuliia; Kolmakov, Ievgeni; Olkhovets, Oleksandr / Second International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2021) 30 June 2021. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128004009>
2. Булах І. В. Принципи символізації архітектурно-художнього образу міського середовища Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури. – Київ – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.knuba.edu.ua/bitstream/handle/987654321/3033/Bulakh.pdf>.
3. Підлісна О. В. Дизайнерські інновації у підвищенні Креативності міського середовища Харкова // Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2019. Pp. 218-226.